

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพ (Functional Food) ของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร กำหนดระเบียบวิธีวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่หนึ่ง ได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากประชาชนผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานครที่รู้จักและตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพ จำนวน 9 คน โดยนำผลการสัมภาษณ์มาบูรณาการ เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดในการทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพ (Functional Food) ของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครมีความครอบคลุม 2 มิติ คือ จากประชาชนผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานครที่รู้จักและตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพ และจากหลักทฤษฎีที่บทวนในวรรณกรรม

ขั้นตอนที่สอง ได้ทำการวิจัยเชิงปริมาณแบบสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรการวิจัย เป็นประชาชนผู้สูงอายุมีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานคร โดยพิจารณาจากข้อมูลสถิติเกี่ยวกับจำนวนประชากร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2554 มีประชาชนผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปจำนวนทั้งสิ้น 692,654 คน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2554)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นประชาชนผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานครที่รู้จักและตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพจำนวน 400 คน คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1967) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน วิธีสุ่มตัวอย่างเป็นแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากเขตในกรุงเทพมหานครจำนวน 6 เขต จาก 50 สำนักงานเขต โดยกรุงเทพมหานครจัดแบ่งเขตทั้ง 50 สำนักงานเขตออกเป็น 6 กลุ่ม ตามที่ตั้งของพื้นที่และตามการบริหารงานของกรุงเทพมหานคร (สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร, 2554) การสุ่มกลุ่มตัวอย่างจะจับฉลากเพื่อเลือกเขตที่เป็นกลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 1 เขต จาก 6 กลุ่ม ได้จำนวน 6 เขต การแบ่งกลุ่มการบริหารงานกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

ตารางที่ 3.1 การแบ่งกลุ่มตามการบริหารงานของกรุงเทพมหานคร

กลุ่มที่	การบริหารงานของ กทม.	จำนวน เขต	สำนักงานเขต
1	กลุ่มรัตนโกสินทร์	9	เขตบางซื่อ เขตดุสิต เขตพญาไท เขตราชเทวี เขตปทุมวัน เขตพระนคร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตสัมพันธวงศ์ และ เขตบางรัก
2	กลุ่มบูรพา	9	เขตดอนเมือง เขตหลักสี่ เขตบางเขน เขตบึงกุ่ม เขตสายไหม เขตจตุจักร เขตลาดพร้าว เขตบางกะปิ และเขตวังทองหลาง
3	กลุ่มศรีนครินทร์	8	เขตสะพานสูง เขตมีนบุรี เขตคลองสามวา เขตหนองจอก เขตลาดกระบัง เขตประเวศ เขตสวนหลวง และเขตคันนายาว
4	กลุ่มเจ้าพระยา	9	เขตดินแดง เขตห้วยขวาง เขตวัฒนา เขตคลองเตย เขตบาง นา เขตพระโขนง เขตสาทร เขตบางคอแหลม และเขต ยานนาวา
5	กลุ่มกรุงธนใต้	8	เขตบางขุนเทียน เขตบางบอน เขตจอมทอง เขตทุ่งครุ เขต ราษฎร์บูรณะ เขตธนบุรี เขตคลองสาน และเขตบางแค
6	กลุ่มกรุงธนเหนือ	7	เขตบางพลัด เขตตลิ่งชัน เขตบางกอกน้อย เขตทวีวัฒนา เขต บางกอกใหญ่ เขตภาษีเจริญ และเขตหนองแขม
รวม		50	

ที่มา: (สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร, 2554)

ขั้นตอนที่ 2 การสุ่มตัวอย่างตามระดับชั้นแบบสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยทำการเทียบชั้นแบบสัดส่วนใน 6 กลุ่ม ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะเก็บข้อมูลในแต่ละเขตพื้นที่ของเขตที่สุ่มจับฉลากได้ในขั้นตอนที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 3.2 การจำแนกจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามการแบ่งกลุ่มการบริหารงานของกรุงเทพมหานคร

กลุ่ม ที่	การแบ่งกลุ่มตามการบริหารงานของ กรุงเทพมหานคร	ประชากร (N =692,654)	กลุ่มตัวอย่าง (n = 400)
1	กลุ่มรัตนโกสินทร์	98,206	57
2	กลุ่มบูรพา	157,284	91
3	กลุ่มศรีนครินทร์	96,375	56
4	กลุ่มเจ้าพระยา	119,157	68
5	กลุ่มกรุงธนใต้	118,591	68
6	กลุ่มกรุงธนเหนือ	103,041	60

ที่มา: (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2554)

ขั้นตอนที่ 3 การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Random Sampling) จากประชาชนผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานครที่รู้จักและตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขตรวม 6 เขตจำนวนทั้งหมด 400 คน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นประชาชนผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานครที่รู้จักและตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพจำนวน 9 คน ซึ่งผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร ตำรา งานวิจัย ผลงานทางวิชาการต่างๆ
2. ศึกษาวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด และตัวแปรในการวิจัย
3. ทำการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเรื่องที่จะทำการศึกษาวินิจฉัย และนำปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา

4. ปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอแนะ จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity)

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงไปทดลอง (try-out) กับกลุ่มผู้สูงอายุเขตกรุงเทพมหานคร แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน นำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .962 แยกเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยทางการตลาด มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .899 ปัจจัยทางสังคม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .833 ปัจจัยทางจิตวิทยา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .842 และการตัดสินใจเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .869

ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพหลัก สู้ท้าย และรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 ปัจจัยทางการตลาด ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมทางการตลาด ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวนรวม 31 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัจจัยทางสังคม ประกอบด้วย ด้านกลุ่มอ้างอิง และด้านครอบครัว ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวนรวม 18 ข้อ

ตอนที่ 4 ปัจจัยทางจิตวิทยา ประกอบด้วย ด้านรูปแบบการดำรงชีวิต ด้านแรงจูงใจ และด้านความเชื่อมั่น ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวนรวม 28 ข้อ

ตอนที่ 5 การตัดสินใจเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพ ประกอบด้วย การรับรู้ปัญหาหรือความต้องการ การค้นหาข้อมูลก่อนการซื้อ การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และการประเมินหลังการซื้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวนรวม 37 ข้อ

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร ตำรา งานวิจัย และผลงานทางวิชาการต่างๆ
2. จัดทำประเด็นการสัมภาษณ์แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity)
3. ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อนำไปใช้ต่อไป ลักษณะแบบสัมภาษณ์เป็นแบบปลายเปิด (Open-ended)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การวิจัยเชิงปริมาณ การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือจากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เพื่อขอความร่วมมือและขออนุญาตในการแจกแบบสอบถามและเก็บข้อมูลจากประชาชนผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานครที่รู้จักและตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพ

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามและรับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 400 ชุด

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกมีขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือจากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เพื่อขอความร่วมมือและขออนุญาตในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและเก็บข้อมูลจากประชาชนผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานครที่รู้จักและตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพ

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจำนวน 9 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ไปวิเคราะห์วิธีการทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยคอมพิวเตอร์ แบบสอบถามปัจจัยทางการตลาด ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางจิตวิทยา และการตัดสินใจเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพได้กำหนดระดับคะแนนตามเกณฑ์ดังนี้

ระดับความเป็นจริงมากที่สุด	ให้น้ำหนัก 5 คะแนน
ระดับความเป็นจริงมาก	ให้น้ำหนัก 4 คะแนน
ระดับความเป็นจริงปานกลาง	ให้น้ำหนัก 3 คะแนน
ระดับความเป็นจริงน้อย	ให้น้ำหนัก 2 คะแนน
ระดับความเป็นจริงน้อยที่สุด	ให้น้ำหนัก 1 คะแนน

การแปลความหมายค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์การแบ่งช่วงชั้นที่เท่ากัน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึง	ระดับความเป็นจริงมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึง	ระดับความเป็นจริงมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึง	ระดับความเป็นจริงปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึง	ระดับความเป็นจริงน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึง	ระดับความเป็นจริงน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ

1. สถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่

(1) การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson correlation coefficient) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการตลาด ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางจิตวิทยากับการตัดสินใจเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพ (Functional Food) ของผู้สูงอายุ ดังนี้

$r = 0$ หมายถึง ตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กันเลย

$r = 1$ หมายถึง ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเป็นบวก

$r = -1$ หมายถึง ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเป็นลบ

(2) การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple regression analysis) หาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร

สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น (Stepwise Multiple Regression) กำหนดตัวแปรดังนี้

p หมายถึง ระดับนัยสำคัญ

Y	หมายถึง	การตัดสินใจเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพของผู้สูงอายุ
Y	=	$f(X_1, X_2, X_3, X_4, X_5, X_6, X_7, X_8, X_9, X_{10}, X_{11}, X_{12}, X_{13}, X_{14}, X_{15}, X_{16})$
X ₁	หมายถึง	เพศ
X ₂	หมายถึง	อายุ
X ₃	หมายถึง	การศึกษา
X ₄	หมายถึง	สถานภาพ
X ₅	หมายถึง	อาชีพหลักสุดท้าย
X ₆	หมายถึง	รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน
X ₇	หมายถึง	ด้านผลิตภัณฑ์
X ₈	หมายถึง	ด้านราคา
X ₉	หมายถึง	ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย
X ₁₀	หมายถึง	ด้านการส่งเสริมการตลาด
X ₁₁	หมายถึง	ด้านกลุ่มอ้างอิง
X ₁₂	หมายถึง	ด้านครอบครัว
X ₁₃	หมายถึง	ด้านรูปแบบการดำรงชีวิต
X ₁₄	หมายถึง	ด้านแรงจูงใจด้านเหตุผล
X ₁₅	หมายถึง	ด้านแรงจูงใจด้านอารมณ์
X ₁₆	หมายถึง	ด้านแรงจูงใจด้านความเชื่อมั่น
R	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์พหุคูณ
R ²	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์ซึ่งแสดงถึงประสิทธิภาพในการพยากรณ์
Adj R ²	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ที่ปรับแล้ว
Std. Error	หมายถึง	ค่าความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าตัวแปร
B	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ในสมการที่เขียนในรูปคะแนนดิบ
t	หมายถึง	ค่าสถิติที่ใช้การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยของสมการแต่ละค่าที่อยู่ในสมการ
$\hat{Y}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยของการตอบสนองการซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากคำถามปลายเปิด ผู้วิจัยนำเสนอผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และวิเคราะห์เนื้อหา